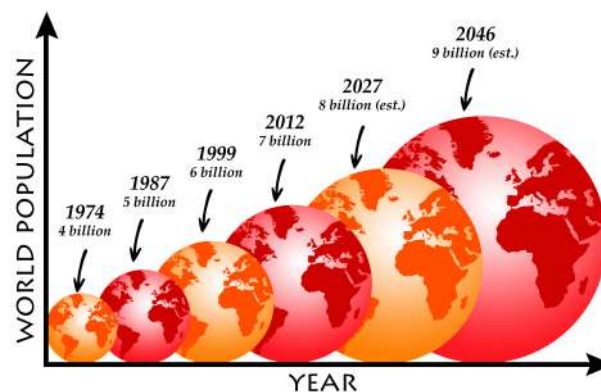

Демографічні процеси у світосистемі.

Чисельність населення на Землі 7,6 млрд осіб.

Перепис населення зазвичай проводять кожні 5 або 10 років.

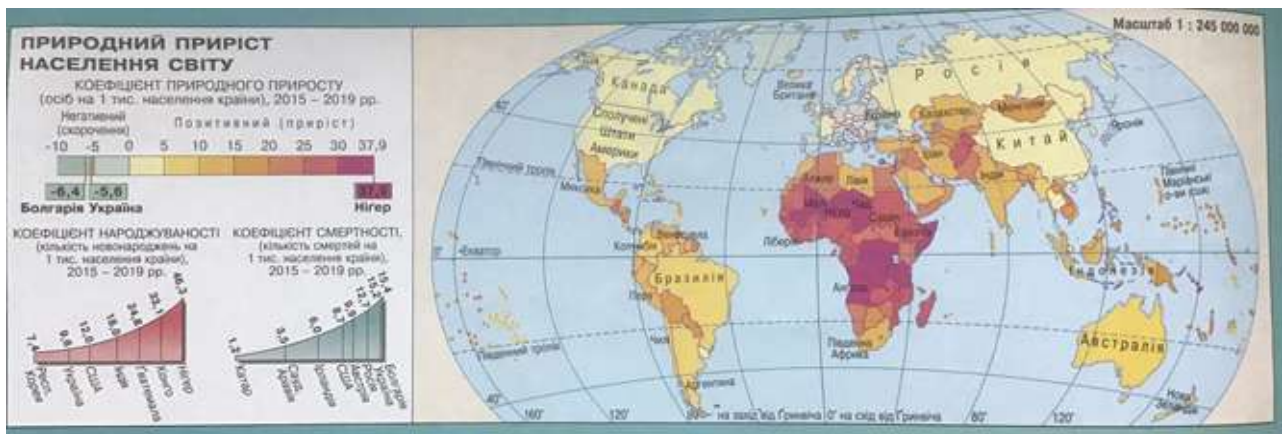
Чисельність населення залежить від:

- 1) природного руху (природний приріст);
- 2) механічного руху.

Природний приріст = народжуваність – смертність (показники на тисячу осіб, проміле).

Природний приріст = Н - С

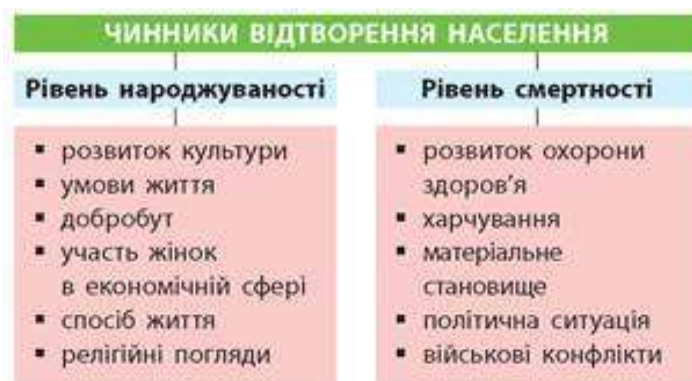

Чинники, що впливають на відтворення населення:

- соціально-економічні умови (рівень добробуту, розвиток медицини і освіти, політична ситуація);
- екологічна ситуація

Приклади впливу чинників на чисельність населення.

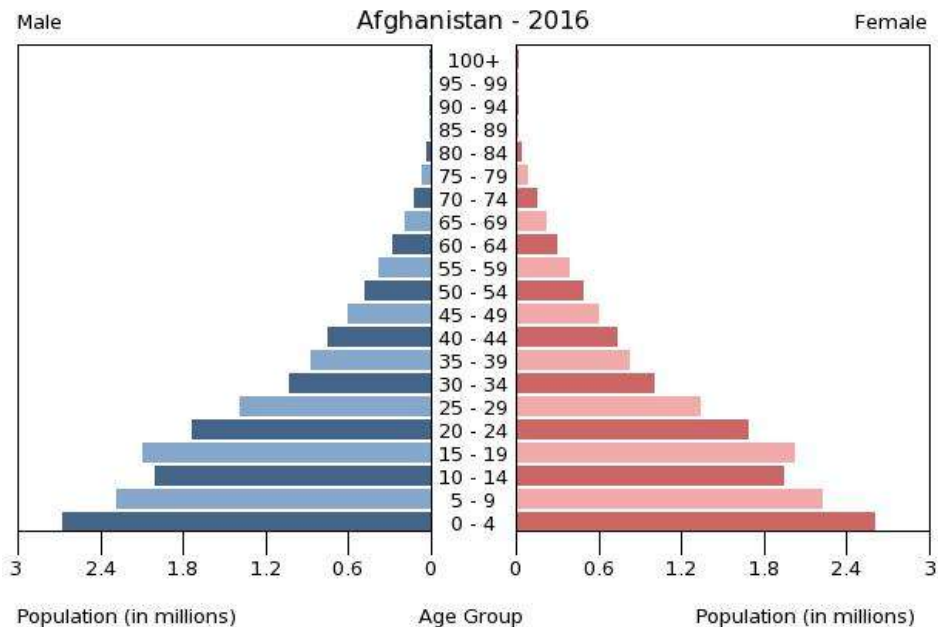
1. Прикладом є Сирія з її переважно сприятливими для життя і господарської діяльності умовами. Складна політична ситуація та війна призвели до загибелі людей, а падіння рівня життя до їх відтоку в інші країни.

2. Водночас розміщені в пустелі Саудівська Аравія, Кувейт, ОАЕ завдяки вмілому використанню грошей від продажу нафти процвітають, кількість населення зростає не тільки через природний приріст, а й за рахунок мігрантів.

3. Катастрофи на Чорнобильській АЕС та Фукусімі в Японії призвели не тільки до відтоку людей, а й до зростання рівня захворюваності, збільшення смертності та зниження народжуваності.

Типи відтворення населення

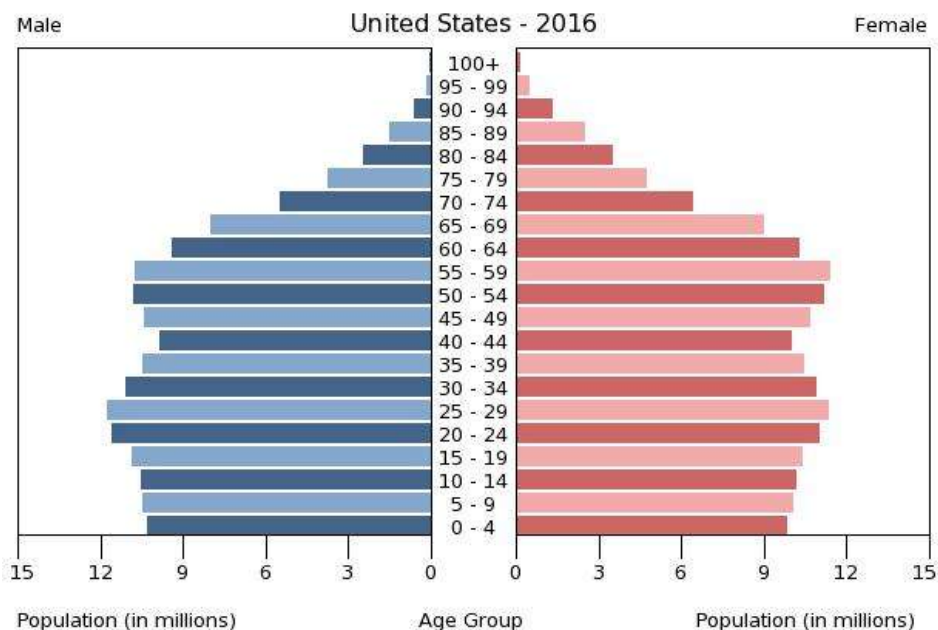
Відтворення – це безперервне відновлення поколінь унаслідок народжуваності й смертності.

1) Розширене відтворення

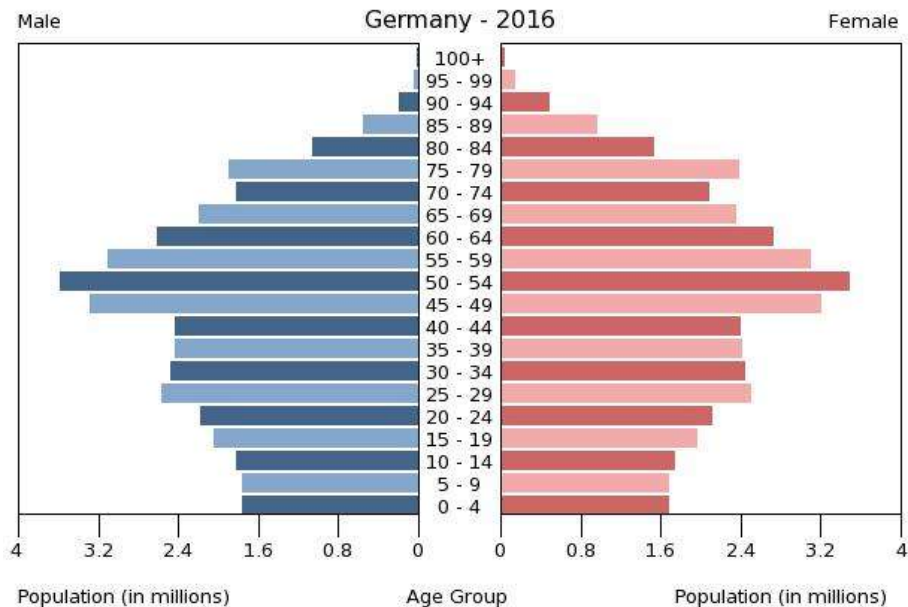
Збільшення кількості населення на Землі відбувається внаслідок розширеного відтворення. За розширеного відтворення кількість населення збільшується в результаті перевищення кількості народжених над кількістю померлих. Це спостерігається в багатьох країнах Африки та Азії. Саме розширене відтворення призвело до демографічного вибуху.

Притаманний здебільшого країнам із низьким рівнем економічного розвитку. Це пов'язано з невисоким рівнем освіти, залежним становищем жінки в суспільстві, традиціями тощо.

2) Просте відтворення.

Просте відтворення передбачає практично незмінну кількість населення, тобто кількість народжених майже дорівнює кількості померлих. Як у США.

3) Звужене відтворення.

Звужене відтворення призводить до зменшення кількості населення, адже смертність перевищує народжуваність. Так відбувається у більшості країн Східної Європи, в Німеччині, Італії, Японії.

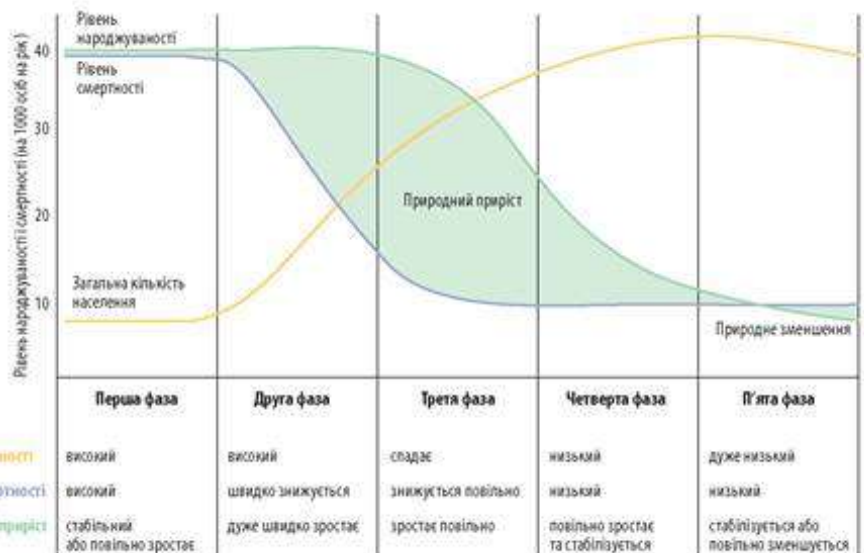
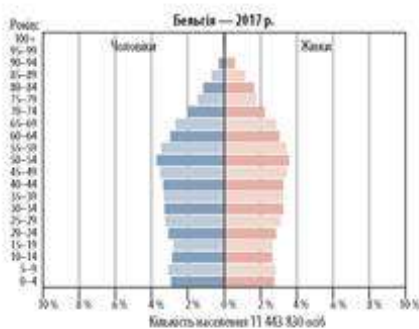
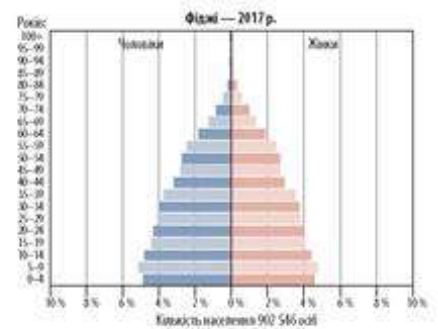
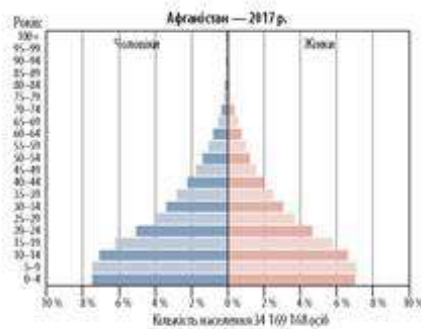
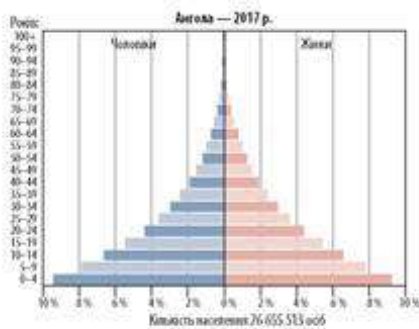
Звужений тип відтворення сформувався здебільшого у країнах із високим рівнем розвитку та перехідною економікою. Цьому сприяли зростання ролі жінки в суспільному житті, поширення міського способу життя, підвищення рівня культури й освіти суспільства.

Демографічний перехід.

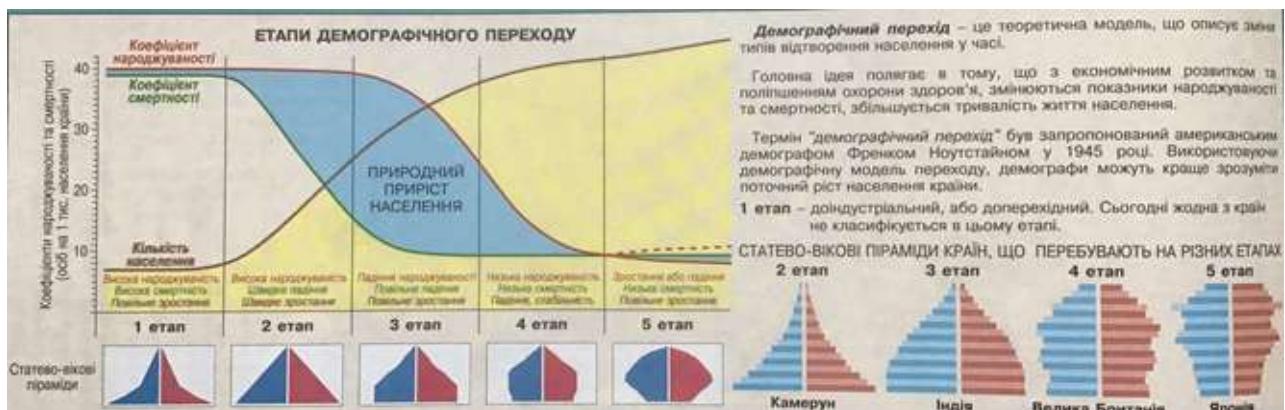
Різні країни світу періодично змінюють тип відтворення населення. Тому з'явилося поняття демографічного переходу. Базується воно на визнанні того, що природний приріст визначається більшою мірою не біологічними законами, а соціальними умовами.

Фази демографічного переходу.

Виділено п'ять фаз демографічного переходу. Кінцевою метою є стабілізація кількості населення.

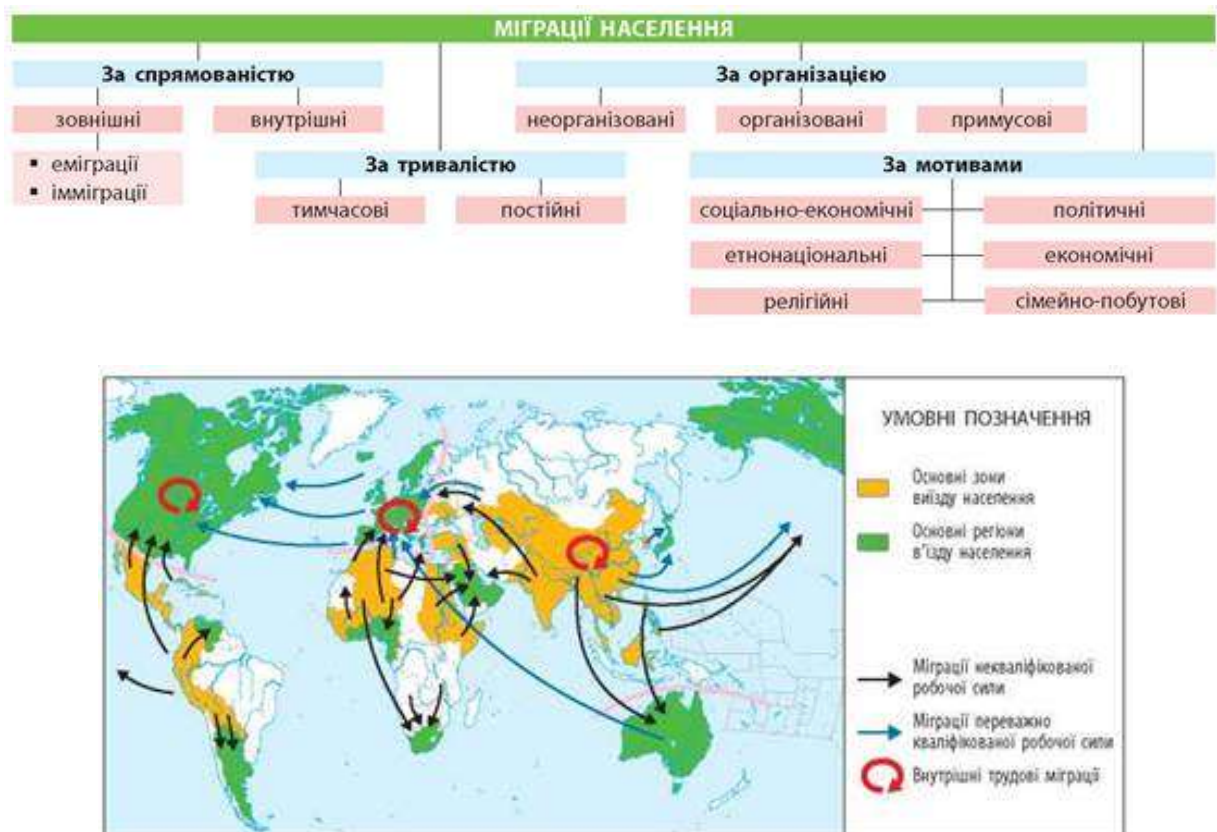

- 1 фаза характеризується високим рівнем народжуваності за низького скорочення рівня смертності, отже, високим природним приростом. Цей етап високорозвинуті країни пройшли у XIX столітті, а країни, що розвиваються, – у XX ст.
- 2 фаза передбачає уповільнення приросту населення, зниження показників і народжуваності, і смертності. Оскільки смертність зменшується, а тривалість життя збільшується, запускається процес «старіння населення». У високорозвинутих країнах Європи і Америки це відбулось у 50-х роках XX ст.

- 3 фаза. Через старіння населення зростає смертність та інтенсивніше знижується народжуваність. Тому приріст населення уповільнюється.
- 4 фаза настає тоді, коли смертність знижується і зрівнюється з показником народжуваності, природний приріст близький до нуля.
- 5 фаза – рівень смертності вище за рівень народжуваності. Але це відбувається через старіння населення та свідоме планування народження дитини.

Різні країни світу одночасно перебувають у різних фазах демографічного переходу.

Механічний рух населення (міграції).

Пригадайте: *внутрішні* міграції - переміщення людей у межах країни, а *зовнішні* – це переїзд з однієї країни в іншу. Зростають внутрішні міграції з села у місто, з міста до приміської зони, переїзд до районів освоєння нових земель у Аргентині чи Бразилії. У нашій країні 1,5 млн внутрішньо переміщених осіб унаслідок військових дій на сході.

Причини міграцій.

У наш час міграційні потоки спричинені переважно економічними і політичними причинами. Наприклад, у країнах Західної Європи живуть і працюють понад 15 млн працівників, які приїхали з бідніших країн. Політична, релігійна, етнонаціональна міграція спричинена здебільшого військовими конфліктами і тоталітарними режимами.

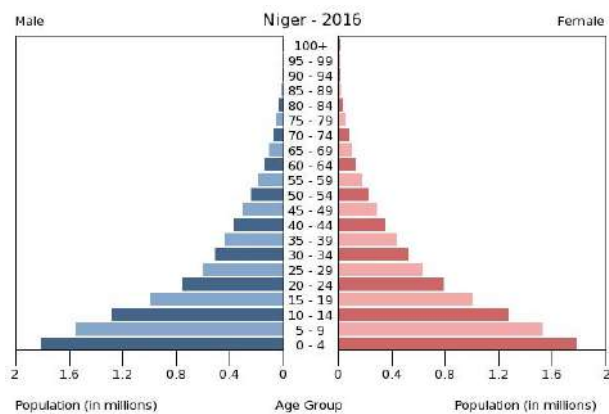
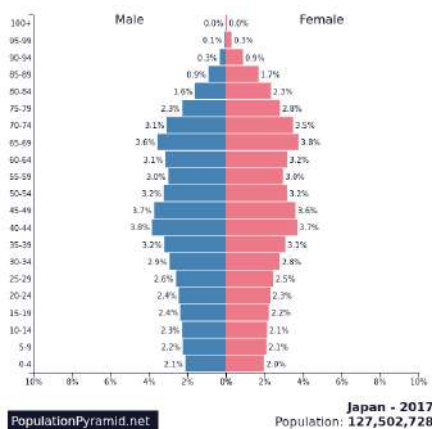
Вікова структура населення.

Міграційні процеси і тип відтворення населення впливають на його вікову структуру. Давайте порівняємо статеві-вікові піраміди.

За *розширеного відтворення* значна частка дітей і молодих людей та вкрай низька частка людей похилого віку. Це здебільшого притаманно країнам, що розвиваються.

Якщо *відтворення просте* або *звужене* – дітей мало, а частка людей похилого віку значно збільшується. Цей процес називають демографічним старінням. Найбільш виражений він у високорозвинутих країнах, адже тривалість життя напругу залежить від рівня життя. Значна частка людей похилого віку в структурі населення призводить до того, що близько 10% ВВП витрачається на виплати пенсій, економіка країн відчуває нестачу робочих рук, змінюється структура попиту на певні товари і послуги.

Звужена і розширена піраміда

Демографічні проблеми країн з різним типом відтворення

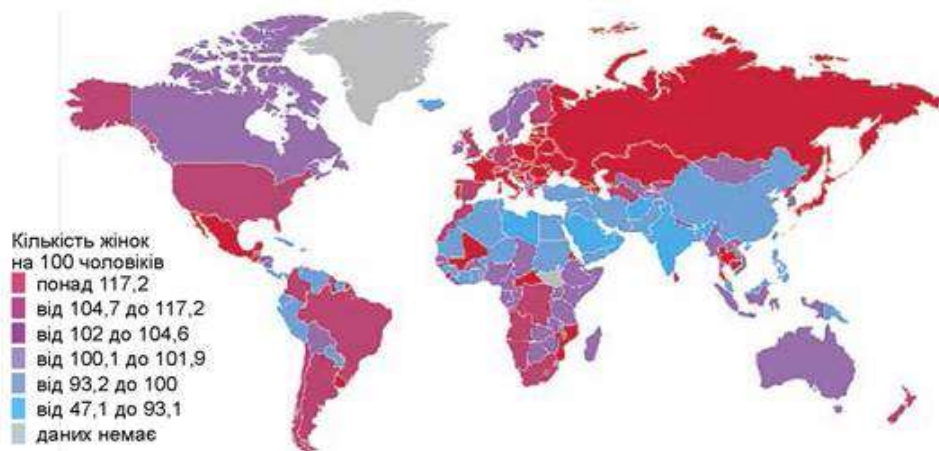

• В азійських і африканських країнах із високим природним приростом характерними є безробіття, неписьменність, бідність. Населення є джерелом дешевої робочої сили з низьким рівнем кваліфікації. Тому розвиваються підприємства виробництва: складання автомобілів, пошиття одягу й взуття.

• Високорозвинуті країни завдяки технологіям компенсують нестачу робочої сили.

Високий рівень освіти і технологій забезпечує спеціалізацію на наукомістких виробництвах.

Статева структура населення.

Значний вплив на відтворення населення та економіку будь якої країни має також співвідношення між чоловіками і жінками – статеву структуру населення. Загалом у світі чоловіків більше, їх кількість переважає у Китаї, Південній Азії, у мусульманських країнах – ОАЕ, Кувейті. У країнах Європи, Японії, США, Австралії, України навпаки, більше жінок. Це пов'язано з більшою тривалістю життя у жінок, подекуди є наслідком військових дій.

Велике значення для суспільства має шлюбність, оскільки переважно в шлюбі відбувається народження дітей та їх виховання. У найменш розвинутих країнах традиційним є укладання ранніх шлюбів, у багатьох мусульманських країнах (Афганістан, ОАЕ) – полігамні шлюби. Це сприяє збільшенню народжуваності. У постіндустріальних країнах більш пізній вік вступу до шлюбу, жінка має освіту і кар'єру, тому переважають малодітні сім'ї.

Демографічна політика.

Для вирішення проблем, пов'язаних із кількістю і структурою населення, уряди країн використовують демографічну політику. Високорозвинуті країни борються за підвищення народжуваності всіма можливими методами, розгляньте таблицю. Бідніші країни намагаються зберегти її на існуючому рівні або зменшити. Найбільших успіхів у цьому напрямку досяг Китай. Особливості демографічної політики різних країн найбільше залежать від національних і релігійних факторів. Наприклад, Католицька Церква ідею регулювання народжуваності сприймає негативно, а ісламська релігія ще й заохочує багатодітні сім'ї.

Усі демографічні прогнози зводяться до того, що кількість населення на Землі буде збільшуватись. Тож подумайте, які технології і види діяльності допоможуть забезпечити потреби людства в майбутньому.

ТЕСТИ ОНЛАЙН

<https://www.classtime.com/student/login/QV556Y>